

Oto Luthar, ed., **The Land Between. A History of Slovenia**. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2008. 560 s. ISBN 978-3-631-57011-1

Historie samostatného Slovinska je relativně velmi krátká a spojená zejména s rozpadem SFRJ na počátku 90. let. Území dnešního Slovinska má však dlouhou a zajímavou historii, která se datuje už do 5. tisíciletí před naším letopočtem. Název *The Land Between* demonstruje postavení země v jejích dějinách, kdy Slovinci žili vedle germánských či románských kmenů, na pomezí střední Evropy a Balkánského poloostrova.

Kniha je detailním souhrnem slovinské historie, prvním takto podrobným v anglickém jazyce. Zabývá se historickým vývojem na území dnešního Slovinska, ležícího mezi východními Alpami a Panonskou pánví, do prvního osídlení, přes příchod slovanských kmenů až k rozpadu Socialistické federativní republiky Jugoslávie a vzniku samostatné Republiky Slovinsko v roce 1991. Je rozdělena do sedmi kapitol, řazených chronologicky. Editor knihy, Oto Luthar, je ředitelem Vědeckého výzkumného centra Slovinské akademie věd a zabývá se dějinami Jugoslávie a Slovinska. Kolektiv autorů tvoří další slovinští historici, kteří přednášejí na slovinských univerzitách (Lublaň, Nova Gorica) či rovněž pracují v akademii věd.

První kapitola se věnuje nejstarší historii, tedy prvnímu osídlení území v období paleolitu, dokládaného podle nálezů v jeskyních. Kolem roku 400 před naším letopočtem začínali na území dnešního Slovinska přicházet Keltové, kteří zde vytvořili první stát (*Noriško kraljestvo*). Keltové s sebou přinesli kromě nové víry také nový způsob organizace života, technologie a odlišné způsoby boje. V té době území zároveň osidlují Římané, kteří zde zakládají vojenské osady (například Emona, jihovýchodní část dnešní Lublaně) a vytvářejí systém provincií, podle něhož západní Slovinsko a Istrie patřila pod Itálii, východní část k Panonské provincii a alpská část k Norické provincii. Od třetího století se s úpadkem Římské říše snižuje římský vliv také na území dnešního Slovinska, k jeho definitivnímu opuštění dochází v 5. století.

Druhá kapitola *Raný středověk* začíná slovanským osídlením v rámci druhé vlny stěhování národů. První slovanské kmeny na slovinské území přicházely po roce 550 ze severu, kde dominovala západoslovanská jazyková skupina, a osidlovaly bývalé římské provincie. Zde později dochází ke konfliktům s bavorskými kmeny a Avary, kteří záhy získali nad územím nadvládu. V roce 623 se území připojilo k Alpským slovanským kmenům pod vedením Sáma. Po rozpadu Sámova svazu si území udrželo nezávislost a je označováno jako Karantánie. V osmém století se Karantánie stává součástí francké říše Karla Velikého.

Třetí kapitola je věnována období feudalismu. Od 10. století dochází k zásadním změnám, které ovlivňují veškeré obyvatelstvo, do konce 11. století je vytvořena základní struktura půdního vlastnictví. Mezi 10. a 12. stoletím probíhá nejvýraznější kolonizace slovinského území a jsou zakládány nové vesnice; takto vytvořená struktura zůstala prakticky nezměněna až do 20. století. Místní kolonizace a migrace z německých území výrazně pretvořila krajinu východních Alp. Dochází ke zmenšování slovinského teritoria a řada kulturních centrem se ocitá za jeho hranicemi. V 15. století dochází k posunu jazykové hranice směrem na jih, severní část (např. *Škofja Loka*) tak zůstává až do 19. století německá. Ve 13. století

začínají o slovinské území projevovat zájem Habsburkové a Slovinsko se postupně dostává do jejich sféry vlivu.

Rozsáhlá čtvrtá kapitola je věnována raně modernímu období. Během 15. a 16. století dochází k rozvoji raného kapitalismu, což se nejvýrazněji projevilo v těžbě rudy nebo železa, jsou zakládány manufaktury. Dochází také k několika selským povstáním kvůli zvyšování daní, postupně se přidávají také politické požadavky. Objevují se výrazné spory mezi katolíky a protestanty (především v oblasti *Prekmurje*), a to jak mezi prostými lidmi, tak samotnou šlechtou. Šestnácté století je ve znamení reformace, které je významné pro rozvoj slovinského jazyka, literatury i kultury. Nejvýraznější postavou slovinské reformace je Primož Trubar, který požaduje používání slovinského jazyka nejen při bohoslužbách, ale při vyučování ve školách.

Rapidní růst protestantismu v polovině 16. století je vystřídán katolickou protireformací, v roce 1574 začínají katolíci publikovat také knihy ve slovinštině. Od 17. století dochází k výraznému ekonomickému rozvoji slovinských provincií a k posilování vazeb s ostatními zeměmi monarchie. Pod vlivem osvícenství je provedena řada reforem státní správy, zrušeno nevolnictví, vyhlášen toleranční patent a reorganizováno školství, čímž je na základních školách umožněna výuka ve slovinštině.

Ke konci 18. století se slovinské teritorium dostává pod vliv Francie. Pátá kapitola začíná vytvořením Ilyrských provincií, jejichž vznik získal podporu u řady slovinských osvětců. Po roce 1815 nastupuje kníže Metternich a nastává období ekonomického rozvoje, slovinské provincie patří k nerozvinutějším částem monarchie. Na druhé straně jsou však potlačovány veškeré nacionální snahy, noviny a časopisy mohou vycházet pouze v němčině. Po revolučním „jaru národů“ v roce 1848 dochází k národnímu obrození také ve Slovinsku, objevují se požadavky rovnosti slovinského jazyka a Slovinců s ostatními národnostmi.

Po první světové válce se Slovinsko stalo součástí Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, západní části dnešního Slovinska (Gradiška, Gorica) byly spolu se severní Istrií připojeny k Itálii. Dvacátá léta byla ve znamení politické nestability, způsobené především rozdílným tempem hospodářského vývoje jednotlivých zemí. Slovinsko ve 20. a 30. letech procházelo na rozdíl od zbytku Jugoslávie značným rozvojem, objevily se první spory mezi chorvatským a srbským obyvatelstvem. V roce 1929 bylo Království přejmenováno na Království Jugoslávie, zrušen parlament a nastolena osobní diktatura krále Alexandra. Po německém útoku na Jugoslávii v dubnu 1941 bylo Slovinsko okupováno Německem, Itálií a Maďarskem.

Poslední sedmá kapitola popisuje vývoj po skončení druhé světové války do současnosti. Slovinsko bylo součástí Federativní lidové republiky Jugoslávie, v jejímž rámci stálo stranou politického života. Od 70. let se začíná projevovat nespokojenost, když Slovinsko, které coby ekonomicky nejrozvinutější země SFRJ přispívá největší částkou do společného rozpočtu a doplácí tak na chudší republiky. V souvislosti s ekonomickou krizí v 80. letech sílí nespokojenost a objevují se liberalizační proudy, které později vedou k osamostatnění země a rozpadu Jugoslávie. Slovinsko se tak stává demokratickou zemí a orientuje se na západoevropské struktury, do nichž je plně začleněno v roce 2004 vstupem do Evropské unie a NATO.

Iveta Bůžková